

Cojza; odbornike in pisatelje: Mirosl. Vilharja, dra. Mat. Preloga, Pet. Hicingerja, An. Janežiča, Bl. Potočnika in druge.

Ob koncu poročila dostavlja gospod predsednik, dr. Costa, kateri je duša národnemu zavodu in vrednik „Letopisa.“ „Obžalujem, da ni bilo mogoče sklicati občnega zbora tečajem leta 1873, in da dobé udje knige za l. 1873 še le sedaj. A na eni strani me tolaži to, da vendar udje s tem ne trpé nobene dejanske škode; z druge strani naj pa tudi izrečem, da sili in okolščinam v okom priti ni bilo mogoče. Smrt g. tajnika prof. Lézarja, viharno politično gibanje l. 1873., v katero sicer „Matica“ ni bila vpletena, pa skoro vsi delajoči Slovenci (ob volitvah v jeseni), preobložitev tiskarnice z delom — to so razlogi zamude, kakoršna se morda ne bo več ponavljala.“ „Naj Bog blagoslovi tudi v prihodnje ta závod, in naj se ga krepko poprime národ slovenski, da bode storil v 2. svojem desetletji enak korak naprej, kakor ga je storil v prvem!“

Cerkvene zadeve.

Zaprte Poznanskega nadškofa Ledohovsky-a je dalo priliko, da so vsi kat. škofje na Pruskem, njih 12 po številu, razposlali vkupni pastirski list do vseh katoličanov na Pruskem, v katerem jih k stanovitnosti v veri in k molitvi za zaprtega nadškofa opominjajo. Med drugim rečejo: „Mi ne delamo prekucije v državi, kakor se nam podtika, ampak dolžnost do Boga in do Vas, katere nam je Bog izročil, nas veže, da se postavam ne podvržemo, katere nameravajo cerkvo božjo v korenini zatreti. . . . Kaj namreč imamo zavoljo svojega upora pričakovati? Zgubo premoženja, ječo in morebiti prezgodnjo smrt v ječi. Kaj imajo pričakovati zvesti duhovniki? Zgubo svojih služeb, pregnanje iz svojih fará, ostre kazni in ječe. In kako se bo tebi godilo, krščansko ljudstvo, kadar ne bodeš več imelo ne škofov, ne mešnikov, ne božje službe, ne sv. zakramentov? Strah nas je, le kar misliti na to. . . . Morebiti so časi že blizu, ko škofom ne bo več mogoče, vladati cerkve božje; — časi, ko bomo mešniki pokazati morali, da smo pravi mešniki, to je, da ne darujemo le kar daritve Kristusove na altarji, ampak da smo pripravljeni, tudi lastno krv in življenje darovati za cerkev Kristusovo; — časi, ko bodo kat. srenje brez dušnih pastirjev in brez službe božje. Dokler vam bo še količkaj mogoče, najti postavnega mešnika, in pri njem slišati sv. mešo, in od njega prejeti sv. zakramente, storite to radi in se ne ustrašite nijene težave. Z mešniki pa, ki z vašim škofom in rimskim papežem niso v zavezi, ne imejte nijene zaveze! — Ako brez lastnega zadolženja ne bode te mogli ne k sv. meši, ne k sv. zakramentom, pa bote trdni ostali v sv. veri, zaupajte, takrat bo milost božja

vse nadomestila. Potrjujte drug drugega v veri! Izrejte in podučite, vi starši! svoje otroke toliko bolj skrbno v sv. veri, da v njej stanovitni ostanejo, in da se tudi vi sami, kadar čas sedanjega preganjanja mine, brez kesanja nanje spominjati zamorete. — Molite za našega kralja in cesarja, in za našo predrago domovino! Molite za vse potrebe sv. cerkve in sv. Očeta! Molite za vse škofo in mešnike, posebno pa za zaprtega nadškofa, da ga božja milost tolaži, krepča in v kratkem zopet reši iz ječe!“

Tudi Vratislavskemu knezu in škofu, čigar škofija sega deloma tudi v Avstrijsko državo, so vse pobišje zavoljo ne plačane kazni po dražbi prodali. Njegov stolni kapitel je vse pokupil za silno drago ceno, in po pismu, ki je bilo pred državnim notarjem narejeno, zopet vse škofu nazaj izročil v poljubno porabo.

Katoličani na Českem, Slovani kakor Nemci, poslali so naravnoč svetlemu cesarju spomenico in prošnjo zoper verske postavbe. — Dne 1. marcija se je pa v sijajnem zboru kat. pol. društva za vse Česko sklenila resolucija, v kateri izrekajo vrli katoličani preč. českim škofom popolno udanost in odločno voljo, podpirati jih pri vsem, karkoli bodo proti pogubnim „verskim“ postavam odločili.

V Ljubljani je namestnik deželnega predsednika, knez Metternich, po razglasih na mestnih voglih prepovedal nabirati podpise proti verskim postavam. — Po tem takem bi se v ustavni Avstriji katoličani morali liberalcem na milost udati? Ne bo dal!

Sv. mislijo obhajajo Lazaristi iz Celja v Žnsemu od 28. febr. do 8. marcija.

Gospodarske stvari.

Steklina.

Mnogokrat se sliši, da je stekel pes človeka ali živinče ugriznil; naj torej „Slov. Gospodar“ svojim bralcem v tej zadevi potreben poduk poda.

Pasja steklina, na kateri psi, mačke, volkovi in lesice zbolijo, je neka posebna smrtna bolezen, katere natoro še ne poznamo popolnoma. Le-ta bolezen napravi v truplu bolene živine neki strup, ki se po vgrizu, pri katerem sline v rano pridejo in se s krvjo zmešajo, drugim živinam in tudi človeku vcepi. Ali tudi sline, ki kožo brez rane zadenejo, strup vcepijo, ni gotovo. Iz vcepljenega strupa se izcimi steklina deveti dan, včasih deveto nedeljo, in včasih še pozneje.

Poglaviti vzroki, iz katerih strašna bolezen izvira, so sledeči: Hudi in dolgi mraz, huda vročina, nagla prememba vročine in mraza.

Torej stečejo psi, ki navadno pri vroči peči ležijo in nagloma na mraz pridejo. Drugi vzrok je zavžitje obilnega in smrdljivega ali sploh spridenega mesa; pomanjkanje zdrave vode, katero žejnega psa do mlake sili, da se je napije. Dostikrat pride steklina, kedar se psu brani po plemenu iti, ali kedar se pes moti in draži. Menda še drugi vzroki, katerih pa doslej še ne vemo, steklino zbuditi zamorejo.

Znamenja stekline so: Pes je menje prijazen, kakor navadno, je klavern in se po samoti potika, noče jesti ne piti. Ušesa in rep po-beša, nič več ne laja, ampak le tuli ali renči, svojega gospodarja ne pozna, ali ga saj ne uboga, je len in zdražljiv, krog sebe grize, kedar ga količak dražiš; le temne kraje išče, pa ne spi, in ako ga na svetlo siliš, renči in se ti ustavlja. Njegove oči so kalne in krmežljive ter zatisnjene, kedar leži. Na vsako reč, ktera je pred njim, se togotno zažene. Kedar gre, stiska rep med noge, in včasih se po vseh udih tresti začne, kakor da bi ga krč napadal.

Imenovana znamenja najdeš pri psu v prvi dobi stekline, za katero nastopi včasih v 12 ali 24 urah, včasih čez neke dni druga doba, in ta je prava steklina. V drugi dobi so imenovana znamenja veliko strašnejša. Iz vedno odprtega gobca se cedijo obilne sline in višnjevkasti jezik iz gobca visi. Oči so rudeče in goreče, dlaka se ščetini, s zobmi škriplje; brez zavestja leta, včasih naravnost, včasih križem in se ne da ustaviti. Zdravi psi se ga ogibajo, in tudi ne lajajo nanj. Vse se ga boji, in kar vidi ali doseči zamore, popada in grize. Včasih na tla pade in se ves polomljen in oslavljen zopet vzdigne. Slednjič se stresne, pade in pogine. Le-tá doba trpi 3 ali 4 dni, in lahko si mislimo, koliko škode stekel pes v tem času napraviti zamore.

Steklina pri člo veku (vodobožazen = Wasserscheu) je strašna bolezen. Človek zboli po steklini, kedar ga stekel pes ali kaka druga stekla žival vgrizne. Z steklino umrje sleherno leto več ljudi, ki pred smrtjo grozne bolečine trpijo. Zato je potreba posebno na psa paziti, in kedar se kake imenovanih znamenj pri njem zapazijo, ga je treba prikleniti ali v kaki varen kraj zapreti, da ne more nobenega poškodovati, če steče. Nobenemu ne svetujem, da bi steklega psa ozdravljati poskušal. Zakaj ozdravljanje je zastoj in se ne izide po sreči; vrh tega je pa ozdravljanje močno nevarno in lahko zdravniku strašno smrt nakluči. Pes, ki se za steklega spozna, se mora koj pokončati.

Pri drugih domačih živalih so poglavitna znamenja, da se jih steklina prijema: žival postane klaverna, plaha ali divja, malo žre ali celó nič, navadno jo žeja, vode pa požirati ne more; daje od sebe čudno hripav glas, iz katerega se togota in razkačenost naznanja; jezno in sov-

ražno se vede zoper ljudi in reči, jih skuša po svojem oškodovati — vgrizniti, spraskati itd.

Lesice in volkovi, kedar stečejo, se več ne bojé ljudi, se približujejo človeškim stanovanjskim, če tudi jih lakota k temu ne žene, vjedajo ljudi in živino. (Konec prihodnjič.)

Dobri travniki dosti krme.

Malo pomaga imeti zadosti travnikov, ako se pa v nemar puščajo in se gospodar z njimi nič ne peča. Taki travniki so dostikrat bolj podobni slabim pašnikom, na katerih ne raste drugega nego dračje in osat, ne pa trava, ktera bi imela živini dobro in redilno hrano podajati. Gospodar, kateri ima svoj travnik na kraji, ki se travniku ne prilega, se zeló moti, ako misli, da trava na takem travniku nikakor ne more uspešno rasti. Ako bi uspeh travnika le na njegovi legi bil, bi marsikteri kraji krme stradali in cele dežele bi se mogle o pomanjkanju dobrih travnikov pritožiti. —

Kaj moramo toraj storiti, da slabe travnike v dobre predelamo? Tu je marsiktero sredstvo, hočemo pa le vode omeniti. Marsikdo mi utegne ugovarjati: "Vode je na mojem travniku še preveč, boljše bi bilo, da bi je ne bilo toliko". Tu ni drugega pomočka kakor po drenaži, t. j. po odvodnih cevih vodo odpeljati, strošek za cevi in delo se ti v malo letih izplača. O tem je "Gospodar" leta 1872 na strani 177 in 185 vse potrebno razložil in tudi naznanil, da se najboljše cevi dobivajo pri g. Wallnerju v Lanah, Post Liboch, na nemškem Štajerskem. Dobivajo se tudi v grajšini Brunsee, ki pa niso tako čvrste. Dreniranje 1 orala stane kakih 40 gld. — Ali kaj bomo tam, kder vode ni, in nam torej ni mogoče biti si zaradi lege travnika, bodi si zaradi pomanjkanja vode v bližnjavi, travnika popraviti? Tam je treba vsa druga sredstva porabiti, s katerimi dosežemo vsaj to, da dračja in osata več ne bode, ampak pokrije zemljo lepa in dobra redilna trava. Taka sredstva so: polivanje travnika z gnojnicjo, gnojenje z mešanico ali kompostom, gnojenje z umetnim gnojem, kakor z gvanom, pepelom, soljo, gipsom itd.; ostro povlačenje spomladi, navažanje apna in laporja, in slednjič navažanje peska in prsti. Zadnje sredstvo je posebno uspešno na vlažnih in globokih travnikih, na katerih mahovje premine in zemljišče novo odejo dobi. Pri polivanju travnika z gnojnicjo moramo na to gledati, da imamo gnojnico v pokritih jamah, v katerih je pred porabo zavrela, in da jo na travnike samo o vlažnem vremenu ali o snegu napeljujemo. To je na vse strani najboljši in najzdatniši pomoček za popravljanje travnikov. Pepel in gvano, zlasti ako se jeseni po travniku raztrosita, imata posebno moč na bujnost trave; ostro povlačenje spomladi bode pa največ tam koristilo, kder smo jeseni kompost natrosili. Ta

sredstva so skušena in lepi nasledki so se po skušnjah tako-le pokazali: Jedna ral negnojena travnika je dala 7½ centa sena, jedna ral gnojena s kompostom 16 centov; jedna ral negnojena ali povlečena 15 centov, jedna ral pognojena s kompostom in vrh tega še povlečena je dala 32 centov. Po tem se morejo tudi naši gospodarji ravnati in naj si ono sredstvo izberó, katero jim je najbolj priležno.

(Po „Gosp. listu Zagr.“)

Prizanesimo orehovim drevesom!

M. V novejšem času so začeli orehove drevesa zelo posekavati in na žage za deske in furnire prodajati. Marsiktero košato drevo pade pod sekiro, na to pa le malokdo misli, da bi namesto posekanega mlado drevo posadil. Ako se bode z orehi tako naprej gospodarilo, bode v kratkih letih lep, košat oreh na dalječ in široko bela vrana. In vendar je zdravo orehovo drevo živ kapital, ki vsako leto najmanj 5 gld. obresti vrže, tedaj representira kapital od najmanj 100 gld., za posekano bruno pa potegneš k večjemu kakih 25—30 gld. Iz tega je gotova zguba jasna. Toraj ne podirajmo po nepotrebnem in lahkomišelnosti orehovih dreves, ali vsaj skrbimo, da se na primernih mestih mlada orehova drevesa zasajajo. —

Sicer orehov ne gre tako zasajati kakor jablane in grške, slive in črešnje, kajti kjer oreh stoji, tam le malokaj drugega raste, ker oreh vse drugo okoli sebe več manj zaduší. Ob travnikih toraj, njivah in vrtih pameten kmetovalec orehov ne bode sadil.

Ali koliko je prikladnih prostorov, kder zaradi prodnatne zemlje drugo sadje ne raste ali le po velikem trudu in po neprimernih stroških. Tukaj je oreh na svojem mestu. Robovi in kraji, po katerih sad drugega drevja lahko v zgubo gre, so za nasajanje orehov prikladni kraji. Marsikteri občinski spašnik, ki je dostikrat s pičlo travo obraščen, včasih pa celo s pustim grmovjem in trnjem prek in prek preprežen, bi se lahko s košatimi orehi ponasadi, in če bi tudi le malo sada dajali, bi vendar vrednost lesa od leta do leta rastla. Toraj na take kraje gre orehe zasajati, kder je drugi pridelek iz zemlje le pičel in kder drugi krajevni vzroki drugih sadunosnih dreves ne pripuščajo. Razun tega pa je oreh tudi jedno tistih dreves, ki se iz semena prav lahko izrediti dajo in so tudi pozneje s pičlim oskrbovanjem zadovoljni. Oreh podaja kmetovalcu pri liko, tudi take kraje, ki so sicer za sadjerejo ne-prikladni, si v korist in dobiček obrniti. Toraj naj kmetovalec orehov, ako mu niso na poti in drugim sadežem na kvar, po nepotrebnem ne podira, in naj oreha pri letošnjem pomladanskem zasajanju dreves ne pozabi. Še enkrat, prizane-

simo orehovim drevesom in zasajajmo jih na pripravnih krajih!

Dopisi.

Iz Gradca. Ni še dolgo, kar so tukajšnji mestni očaki, graški občinski zastopniki, prosili vlado za vpeljavo splošnega civilnega zakona. Graški liberaluhi hočejo postave, vsled katere bi se moral vsakdo brez izjema civilno ženiti. Poroka v cerkvi naj zgubi svojo vezilno moč, zakon naj postane samo pogodba med ženinom in nevesto, za cerkveno postavo, po kateri je zakon le veljaven, ako se pred postavnim dušnim pastirjem in pričami sklene, se ne vpraša več.

So li naši očaki to prošnjo iz lastnega nagiba skovali, ali so le v smislu katerega svojih preliberalnih državnih poslancev ravnali, mi ni znano; pa to mi je vendar predobro znano, da je civilni zakon, posebno ako bi postal obligatoričen, (t. j., ako bi se moral vsakdo civilno poročati dati) celo nepotreben in škodljiv: več potov, več pisanja in več — stroškov. Sicer si civilni zakon želé samo taki ljudje, katerim je vera prazna beseda, ali pa taki, ki ne marajo niti za zakon niti za žinitev.

Zakaj se nasprotna stranka še do današnjega dne ni oglasila v tej zadevi, mi ni jasno. Zdeva se mi pa, da še vse dosedanje britke skušnje našim ljudem vendar niso oči odprle, in da se zopet hočejo zanašati na — Bog zna kaj. *)

Roke križem držati in se zanašati na to, da morda presvitli cesar postave potem nebi potrdili, je po mojem mnenji nevarno. Svetoval bi toraj, da se slov. ljudstvo za svoje mnenje popraša, ter da se potem svetu naznani, da nikakor nočemo postav, katere niso niti potrebne niti dobre. Povejmo vladi naravnost, da črtimo iz vsega srca vse naprave, katere bi znale vest katoličana žaliti!

Iz Celja 2. sušča. (Porotne sodbe za navadne velike hudodelnike.) Do zdaj smo v novejšem času le učene možé pred porotniki na zatožni klopi videli, kateri so s kakim spisom koga žalili; od 9. t. m. se pa začnejo porotniške sodbe za velike hudodelnike, ki po mnenji okrožnih ali deželnih sodnij 5 ali več let težke ječe zaslužijo. Rokodelci, kmetje, kramarji, oštirji z učenimi profesorji in doktorji bodo sodili, je li hudobnež kazni kriv ali ne? Za tekoče leto bilo je 352 možev po vseh krajih naše okrožne sodnije zaznamovanih, izmed katerih se za vsako četrletje drugih 36 pglavitnih porotnikov izvadlata mora. 68 je Celjanov, izmed katerih se vsakokrat 9 namestnikov odloči, ako bi eden ali jih več od prvih izostalo. Ti možje bodo imeli plačila za vsako uro hoda 1 gld., za svoje posedanje pri sodnji pa ne prejmejo nikakošne plače. Ker pa

*) Žalibog imate celo prav! Toda ljudstvo ni samo krivo. Vredn.